24/12/2019

Τι είναι το Χριστόψωμο;

/ Ορθόδοξες Προβολές

Το Χριστόψωμο **είναι το ψωμί που φτιάχνουν οι γυναίκες προς τιμήν του Χριστού** με ιδιαίτερη φροντίδα και υπομονή, τις παραμονές των Χριστουγέννων.

Είναι το ευλογημένο ψωμί του χριστουγεννιάτικου τραπεζιού, **αφού αυτό θα στηρίξει τη ζωή του νοικοκύρη και της οικογένειάς του.**

Τη μορφή, το σχήμα και τον στολισμό τού ψωμιού αυτού κανονίζουν οι τοπικές συνήθειες.

Στα περισσότερα μέρη, στη μέση της επιφάνειας του χριστόψωμου σχηματίζουν με ζυμάρι το σημείο τού σταυρού και στις άκρες του τοποθετούν αμύγδαλα και καρύδια, που αποτελούν σύμβολα πλούσιας παραγωγής. Η διακόσμησή του καθορίζεται ακόμη και από το επάγγελμα τού νοικοκύρη. Έτσι, αν αυτός είναι γεωργός ή τσοπάνης, στο χριστόψωμο σχηματίζουν βόδια και αλέτρι ή πρόβατα και κατσίκια. Σε μερικά μέρη μέσα στο ζυμάρι βάζουν κι ένα νόμισμα ή κάποιο άλλο σημάδι, για να φανεί, κατά το μοίρασμα, ο τυχερός τού σπιτιού.

Από τα πιο εντυπωσιακά ήταν το σαρακατσάνικο χριστόψωμο, με ολόκληρες παραστάσεις πάνω του από την ποιμενική ζωή. Οι Σαρακατσάνοι θεωρούν τα Χριστούγεννα ως καθαρά ποιμενική εορτή και είναι περήφανοι γιατί ο Χριστός

γεννήθηκε ανάμεσα σε τσοπάνηδες και πρόβατα.

Στην Κρήτη, το ζύμωμα του χριστόψωμου αποτελεί μια ιεροτελεστία. Χρησιμοποιούνται ακριβά υλικά, όπως ψιλοκοσκινισμένο αλεύρι, ροδόνερο, μέλι, σουσάμι, κανέλα και γαρίφαλα, ενώ κατά το ζύμωμα οι γυναίκες τραγουδούν: «Ο Χριστός γεννιέται, το φως ανεβαίνει, το προζύμι για να γένει».

Αρχικά, πλάθουν το ζυμάρι και παίρνοντας τη μισή από τη ζύμη φτιάχνουν μια κουλούρα. Με την υπόλοιπη μισή φτιάχνουν με λωρίδες ένα σταυρό. Στο κέντρο του σταυρού βάζουν ένα άσπαστο καρύδι ή ένα αυγό, συμβολίζοντας τη γονιμότητα. Την υπόλοιπη επιφάνεια τη διακοσμούν με διάφορα σχήματα, όπως λουλούδια, φύλλα, καρπούς ή πουλιά. Η διακόσμηση αυτή τονίζει το σκοπό του Χριστόψωμου και εκφράζει τις προσδοκίες των πιστών για καλή σοδειά και παραγωγή των ζώων.

Την ημέρα των Χριστουγέννων, κατά τη διάρκεια του μεσημεριανού γεύματος, ο νοικοκύρης του σπιτιού παίρνει το χριστόψωμο, το σταυρώνει, το κόβει και το μοιράζει σ’ όλη την οικογένειά του και σε όσους παρευρίσκονται στο χριστουγεννιάτικο τραπέζι. Πολλοί παρομοιάζουν τη διαδικασία αυτή με το μυστήριο της Θείας Κοινωνίας.

Σε ορισμένα μέρη, όπως στην Αιτωλία, περίμεναν προτού το κόψουν να περάσει πρώτα ο παπάς να το ευλογήσει. Έπαιρνε έτσι το χριστόψωμο θέση ιερής αρτοκλασίας. Τελειώνοντας την ευχή που έλεγε, ο παπάς έπαιρνε το χριστόψωμο και, κρατώντας το με τα δυο του χέρια, το τσάκιζε πάνω στο κεφάλι του. Αν το κομμάτι που κρατούσε με το δεξί χέρι ήταν το μεγαλύτερο, σήμαινε ότι ο πολύς χειμώνας πέρασε και θα γλυτώσουν πρόβατα και κατσίκια από το κρύο. Αντίθετα, αν το μεγαλύτερο κομμάτι βρισκόταν προς τα αριστερά, οι οιωνοί για τα ζώα και τα γεννήματα δεν ήταν και πολύ αίσιοι.

Παρόμοιες μαντικές συνήθειες κυριαρχούσαν και αλλού. Στα Επτάνησα, το βράδυ της παραμονής έπαιρναν το χριστόψωμο και πήγαιναν κοντά στη φωτιά. Ο νοικοκύρης έριχνε λάδι ή κρασί στη φλόγα. Αν μεγάλωνε, αυτό ήταν καλός οιωνός για το σπίτι· αν έσβηνε, κακός.

Το έθιμο του Χριστόψωμου **αποτελεί μια συνήθεια βαθιά ριζωμένη στη χώρα μας και θεωρείται έργο θείο** και έθιμο καθαρά Χριστιανικό. Κατά τόπους, το συναντάμε σε παραλλαγές μορφών ή ονομασιών όπως: «το ψωμί του Χριστού», «Σταυροί», «βλάχες» κ.ά.

Εκτός από τα καθαυτό χριστόψωμα, συνηθίζονται και άλλου είδους ψωμιά για τα Χριστούγεννα. Στη Δυτική Μακεδονία ζυμώνουν μικρά ψωμάκια για τα παιδιά που

λένε τα κάλαντα, καθώς και ειδικές κουλούρες για τα βόδια και τα άλλα ζώα του σπιτιού τους.